

TADIMLIK

ROSA LUXEMBURG

DEVİRİMİN GÜNCELLİĞİ

LENİN'LE TARTIŞMALAR

ÖRGÜTLENME VE DEMOKRASİ

* dipnot yayınları

Makalelerin alındığı kaynak:
<https://www.marxists.org/archive/luxemburg>
© Dipnot Yayınları, 2021

ISBN: 978-605-2318-80-5
Dipnot Yayınları: 348
Sertifika No: 48147
1. Baskı, 2021/Ankara

Editör: İbrahim Yıldız
Çeviri: Tunç Tayanç
Düzeltili: Ümit Özger
Kapak Tasarımı: Duysal Tuncer

Baskı Öncesi Hazırlık: Dipnot Bas. Yay. Ltd. Şti.
Baskı: Sözkese Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş. (Sertifika No: 46586)
İvedik O.S.B 1518. Sok Mat-Sit İş Merkezi No:2/40
Yenimahalle/ANKARA ••Tel: (0312) 395 21 10

Dipnot Yayınları
Selanik Cad. No. 82/32 Kızılay / Ankara
Tel: (0 312) 419 29 32 / Faks: (0 312) 419 25 32
e-posta: dipnotkitabevi@yahoo.com
www.dipnotkitap.com

Rosa Luxemburg

Devrimin Güncelliği

Lenin'le Tartışmalar

Örgütlenme ve Demokrasi

İngilizceden çeviren

Tunç Tayanç

Rosa Luxemburg: 1871 yılının 5 Mart'ında Yahudi bir ailenin çocuğu olarak Polonya'da doğdu. Genç yaşta sosyalizmle tanıştı ve dönemin sol gruplarında yer aldı. Daha 18 yaşındayken içinde bulunduğu gruplar ve politik görüşü yüzünden İsviçre'ye kaçmak zorunda kaldı. 1889'da Zürih Üniversitesi'ne kaydoldu. Burada felsefe, tarih, politika, ekonomi ve matematik öğrenimi gördü, hayatında büyük etki bırakacak isimlerle tanıştı.

1898 yılında Gustav Lübeck ile evlenerek Berlin'e taşındı, Alman vatandaşlığını kazandı. SPD'nin (Alman Sosyal Demokrat Parti) aktif bir üyesi oldu. 1900 yılına gelindiğinde Luxemburg'un fikirleri tüm Avrupa'nın sosyalist çevrelerinde büyük yankı uyandırmakta, yazdığı makaleler ilgi görmekteydi. Özellikle Eduard Bernstein'ın düşüncelerine getirdiği eleştirilerle öne çıkıyordu. Alman militarizminin yükselen değeri olması Luxemburg'u ziyadesiyle rahatsız ediyordu, bu konuda partiyle de ters düşmüştü. 1904 ile 1906 yılları arasında siyasi faaliyetleri ve görüşleri nedeniyle üç kez hapse girdi. Aldığı hapis cezaları onu yıldırmadı, faaliyetlerine devam etti.

Savaşın başlamasıyla esen milliyetçi rüzgar SPD'nin de milliyetçi eğilime yönelmesine neden oldu, bu durum Luxemburg'un fikirleri ile tamamen tezatlık oluşturuyordu; bu sebeple partiyle olan tüm ilişkisini kesti. 5 Ağustos 1914'de Karl Liebknecht ile beraber Internationale grubunu kurdu. 1 Ocak 1916'da grubun adı Spartaküs Birliği oldu. Grubun devlete karşı tutumu yüzünden 28 Haziran 1916'da Luxemburg hapis cezasına çarptırıldı. Hapiste geçirdiği yıllarda birçok makale kaleme aldı. 1918 Kasım'ında hapisten çıktı. Faaliyetlerine devam etti ve Liebknecht ile birlikte Alman Komünist Parti'sini kurdu. 15 Ocak 1919'da Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht ve Wilhelm Pieck, Freikorps tarafından tutuklandılar; Pieck kaçmayı başarırken, Luxemburg ile Liebknecht yedikleri darbelerle bilinçlerini kaybettiler. Aynı gün, Luxemburg ölene kadar dövüldü ve cesedi nehre atıldı, Liebknecht ise başından yediği kurşunlarla hayatını kaybetti.

Rosa Luxemburg, Birinci Dünya Savaşı ertesini Almanya'yı sarsan devrimci ayaklanmanın önde gelen figürlerinden biri oldu. Polonya sosyal demokrasisindeki ulusalcı eğilimlere, Almanya sosyal demokrasisi içindeki sosyal reformizme karşı tavizsiz mücadelesiyle öne çıktı. Birinci Dünya Savaşı'ndaki II. Enternasyonal ihanetine ve "vatan savunması" yalanlarına karşı işçi sınıfını emperyalist savaş aleyhine örgütlemeye çalıştı. Bolşevik devrimini büyük bir coşkuyla karşıladı; parti-kitle ilişkisi, sosyalist demokrasi gibi konularda Bolşevikleri eleştirdi. Ardında yüzlerce makale, onlarca kitap ve broşür, iktisat teorisinden ulusların kendi kaderini tayin hakkı konusuna kadar pek çok önemli teorik/politik tartışma ve zaman zaman karşıtlarını çileden çıkartan sert polemikler bıraktı.

İçindekiler

ÖNSÖZ: ROSA'YI HATIRLAMAK / Ines Schwerdtner.....	7
RUS SOSYAL DEMOKRASİSİ'NİN	
ÖRGÜTSEL SORUNLARI	15
KREDO: RUSYA'DA SOSYAL DEMOKRASİ'NİN	
DURUMU ÜZERİNE.....	43
RUS DEVRİMİ.....	65
Rus Devriminin Temel Önemi.....	66
Bolşevik Toprak Siyaseti.....	80
Uluslar Sorunu	86
Kurucu Meclis	95
Seçme Hakkı Sorunu	100
Diktatörlük Sorunu.....	104
Yozlaşmaya Karşı Mücadele.....	109
Demokrasi ve Diktatörlük.....	111
JUNIUS BROŞÜRÜ:	
ALMAN SOSYAL DEMOKRASİSİ'NİN BUNALIMI	117
SAVAŞ VE DEVRİM ÜZERİNE	
KONUŞMALAR VE MEKTUPLAR	165
Başlangıç	167
Toplumun Sosyalizasyonu.....	172
Spartaküs Birliği Ne İstiyor?	177
Programımız ve Siyasal Durum	190
Berlin'de Düzen Egemen.....	214

ÖNSÖZ

ROSA'YI HATIRLAMAK

Ines Schwerdtner*

Sosyalizmin tarihinde Rosa Luxemburg gibi keskin bir teorik zeka ile etkileyici söz söyleme sanatını bir araya getiren bir politikacıyı bulmak zordur. Neredeyse her gün yazdığı gazete makaleleri, parti ve sendika toplantılarındaki konuşmaları, mektupları ve teorik yazıları bunun göstergesi.

Luxemburg aynı zamanda önemli bir direniş sembolüdür. Sosyalist yazılarına hapisaneden devam etti ve daha sonra Nazizme katılan sağcı askerler tarafından acımasızca öldürülmeden önce, 1918-19'un devrimci alt-üst oluşuna kısa, fakat parlak bir şekilde müdahale etti. Bugün farklı nedenlerle anılmaktadır: devrimci ayaklanmaya verdiği destekten iddia edilene barışçılığına, bitkiler ve hayvanlara duyduğu sevgiye ve sıklıkla, özgürlüğün her zaman "farklı düşünenin özgürlüğü" olduğuna dair ısrarına kadar.

Bugünün kriz dünyasında, ana akım sosyal demokrasi yok oluyor ve aşırı sağ yükseliyorken, soldaki pek çok insanın böyle-

* Yazar, siyasi analist e podcast halbzehn.fm'in eş sunucusudur. Berlin'de yaşamaktadır (<https://tribunemag.com/remembering-rosa>) (ç.n.).

sine tutkulu bir sosyalistin bizi politik yönelimsizliğimizden çekip çıkarması için vermeyeceği hiçbir şey yoktur. Ve hiç şüphesiz Rosa Luxemburg sosyalist teori ve pratiğin bir sembolü olmaya devam etmektedir.

Ölümünün yüzüncü yıl dönümünü anarken, geçmişe aşırı sentimental bir bakış sıklıkla bizi geleceğimizi kavramaktan alıkoyar. Eğer insanlık yaklaşmakta olan ekolojik ve ekonomik krizlerden ve bunların sebebi olan kapitalist sistemin altında kalmadan çıkmak istiyorsa, geçmişini romantikleştirmeye daha az zaman harcamalı ve daha çok ondan ne öğrenebileceğimize odaklanmalıyız.

Zamanının Ürünü

Luxemburg'u en iyi hayatı ve yaptığı işler anlatıyor: yazdı, okudu, çeşitli dilleri konuşuyordu, yirmi altı yaşında doktorasını tamamladı, bir dizi sosyalist yayın organı ve parti kurdu. Onun hayatı, ancak, Almanya'da yüzyılın sonundaki işçi hareketi, ve Sosyal Demokrat Parti'nin (SPD) tepesinde olması bağlamında anlaşılabilir. Diğer önemli entellektüeller ve politikacılarla hararetli tartışmalara girişti; Clara Zetkin gibi kadınlar her zaman onun yakın müttefiki oldular.

Luxemburg, işçi sınıfının zaferinin ufukta olduğuna sıkı sıkıya inanan bir sosyalist kitle kültürü içinde yetişti. 1914'ten sonra, SPD -Alman kitleleriyle birlikte- kapitalizmi yıkma hedefini terkederek 1. Dünya Savaşı'nda ana vatanın hizmetine koşmaya karar verdiğinde bile, Luxemburg demirden inancını korudu. Rusya'daki 1905 ve 1917 devrimleri Luxemburg için politik dönüşümün hala mümkün olduğunun "kanıtı"ydı.

Bu cinsten sarsılmaz devrimci inancı zamanımızda hayal etmek zor, özellikle her Ocak ayında onun ölümünü yağmurlu ve ilham vermeyen gösterilerle andığımızı düşününce veya

bugünün parti ve sendikalarını Luxemburg'un zamanındakilerle karşılaştırınca. Uzun süren bir refah devleti uzlaşması, onu takip eden (ve sosyal demokrat partiler tarafından getirilen) neoliberal deregülasyon işçi sınıfını görünüşte kamusal söylemden silmiş gözüküyor. En geç 1989'dan beri, akli başında olan hiç kimse Luxemburg'un, sosyalizmin zaferinin kaçınılmaz olduğuna dair güvenini gerçekten paylaşamaz.

Onun yerine, yeniden başlamak zorundayız ve yaşadığımız mahalleler ve işyerlerimizde köklenmiş (kapitalizme her dönemde meydan okumaya muktedir) kitlevi bir sosyalist hareketi yeniden hayal etmeliyiz. 1. Dünya Savaşı'ndan önceki Sosyal Demokrasi'yi taklit ederek bunu yapamayız. Ancak, Luxemburg bize, ölümünden yüz yıl sonra bile, sosyalist yöntem hakkında birkaç şeyi kesinlikle öğretebilir.

Çelişkilerle Düşünmek

Rosa Luxemburg'un Marksist teoriye eşsiz hakimiyetiyle yürüttüğü keskin analizi hem biricik hem de etkileyicidir. Ancak, onu ya da onun içinde yaşadığı zamanı kopya etme teşebbüsü sadece başarısızlıkla sonuçlanacağı için, modern sol bir şehide iyi manada söylenmiş övücü ağıtlar ile kaybedilmiş bir geçmişin sessiz melankolisi arasında bir yerde salınıp duruyor. Bazen de (ne yazık ki), Rosa posterlerde veya omuz çantalarındaki ikon olarak kendini gösteriyor.

Bu bir talihsizlik, çünkü Luxemburg ilginç bir tarihten çok daha fazlasını sunabilir. Onun eserleri günümüz için en azından iki belirleyici içgörüyü açığa çıkarır. Birincisi, "günümüz kapitalist ekonomisinin acımasızlığı ve deliliği" olduğu gibi duruyor, ve hem doğal kaynakların hem de insanın işgücünün altını, yani aynı ekonominin temellerini, oymaya devam ediyor.

Üretimi dönüştürmek hala duruyor, halledilmedi, ve eli kulağındaki çevresel felaket yüzünden daha da kötüleşti. Ama,

kapitalizm kapitalist olmayan mekanlara ve yaşam alanlarına doğru genişlerken kendi ömrünü de uzatıyor. Yani, illa kendi kendine yok olmayacak. Aslında, emekçi halk, farklı ve daha iyi bir toplumu getirmek için siyasal olarak müdahalede bulunmak zorunda.

Luxemburg'un gözünde bu politik müdahale eğitimi ve deneyimden öğrenmeyi gerektiriyordu. Her protesto, hatta başarısız olanlar bile, yeni ve daha başarılı hareketler yaratmaya yardımcı olabilir. SPD'nin parti okulu içindeki en popüler hocalarından biri olarak işte bu ruh haliyle görev yaptı, parti üyelerini gerçek dünyadaki gelişmeleri anlamaları için donatmak gerektiğinden emin olarak. Bu anlamda, onun gelecekteki sosyalistler için en önemli mirası formüller ve yasalar olarak yazılmış olan sosyalist teori ve politikanın *ne* olduğu değil, ama daha çok toplumu *nasıl* anlayacağımız ve *nasıl* dönüştüreceğimizi.

Özellikle de kapitalist pazarların, ulus ötesi şirketlerin, bankaların, ve onların krizleri insanlığı felaketin içine atıyorken, bu aktörlerin ve sistemlerin tam da nasıl işlediklerini anlamak siyasal strateji için elzemdir. Örneğin, Luxemburg militarizmle sömürgecilik arasındaki ilişkilere çok yakın bir dikkat gösterdi. Eğer bugün aramızda olsaydı, bize, Çin'in sanayi politikası üzerine istatistiklerinin hepsini incelememizi ve onları Alman ve Amerikan karşılıklarıyla kıyaslamamızı isterdi. Eğer Luxemburg'un istediği gibi olsaydı, her sosyalist, Batı'nın Suriye'den çekilmesiyle eş zamanlı olarak kendi sınırlarını mültecilere karşı kuvvetlendirmesi arasındaki ilişkiyi açıklayabilecekti.

Farklı hükümetleri "iyi" ya da "kötü" olarak gruplandırmak için kullanılan, ama aslında bu rejimlerin nasıl işlediklerini anlamakta büyük ölçüde bir işe yaramayan, "Trumpizm" ya da "popülizm" gibi içi boş sloganları parçalarına ayırarak yırtıp atardı. "Post-politik çağ" retorğine, ekonomik çıkarlar, üretici güçlerin gelişmesi, krizler ve kopuşların birbirleri arasındaki

bağlantıları incelikle yeniden inşa ederek ve onlardan hangi hükümet biçimlerinin çıkacağını göstererek karşılık verirdi.

Ama, kendi örgütlerinin, işçi sınıfı partilerinin ve sendikalarının da keskin bir eleştirmenydi. Onları, genellikle, zamanın zorluklarına ve politik depremlerine esnek olmayan ve bürokratik karşılıklar verdikleri için eleştirirdi. Bugün, Sol'un protestoya -nerede kaldı ki politik şiddete- uzaklığı çok daha derin. İlan ettiğimiz savaşların hemen hepsi doğası itibarıyla savunmacı.

Rus Devrimi'nden sonra *Kitle Grevi* üzerine serin kanlı ama militan bir broşür yazan Luxemburg, farklı bir tarzda hareket etti. Rusya'daki olaylardan dersler çıkararak, bir grevi irade ile var etmenin ya da durdurmanın imkansız olduğu sonucuna vardı. Bu konuda, kitle grevi hakkında onun sadece kullanılacak bir araç, bir teknik mesele olduğu anarşist anlayışından yana olan zamanın Almanya'sındaki tartışmanın iki tarafına da muhalefet etti. Kitle grevlerinin nesnel kaynaklarını keşfetmekle ve siyasal amaçları elde etmekte sundukları potansiyeli kullanmakla daha çok ilgiliydi.

Bugün onun içgörüsü hakkında düşünerek, Fransa'daki *sarı yelekli* hareketiyle hemen ilişkilenebiliriz. Kasabalı alt orta sınıfların bu protestoları Fransız toplumu sarstı. (Henüz) sendikalar ve diğer politik örgütler tarafından temsil edilmiyor olmaları sosyalist politikaya dair önemli sorular ortaya atıyor: bu örgütler bu protestoları nasıl destekleyebilirler ve onları uzak-erimli dönüşümler için nasıl kullanabilirler.

Bugünkü durumda, Luxemburg sosyal tavizlere, sendikaların "aman ürkütmeyelim" yaklaşımına muhalefet eder ve onlara işe koyulmaları çağrısında bulunurdu. Onun gözünde kitlelerin kendiliğindenliği her zaman çok önemli idiyse de, işçilerin örgütlerinin daha önceki ve yıllar süren ve sonunda gücü elde edebilecekleri, "iğneyle kuyu kazma çalışması" ile yanyana gitmiyorsa hiçbir şey değildi. Biri olmadan diğerini elde edemezsin.

Devrimci Reel politik

Luxemburg'un devrimci politikasının *Nasıl'ını*, işte bu çelişkilerle düşünmek tanımlar. Liderlik ve kendiliğindenliğin birbirlerini dışlamaktan çok birbirlerinin koşulu olduğu onun düşüncesinin çekirdek unsurudur. Bir yandan eş zamanlı olarak uzun dönemli bir demokratik sosyalizm hedefine odaklanmışken, emekçi halkın yaşam koşullarında gerçek iyileşmelere yol açacak reformlara verdiği destek için de bu doğrudur -Rosa'nın "devrimci reel-politik" diye tarif ettiği bir dengeleme hareketi.

Marksist külliyyatın pek çok unsuru gibi, bu formülasyon da sol kanat politikanın boş bir ifadesine indirgendi ve bu nedenle de Luxemburg'un kendisinin çok daha canlı olan düşüncesinin tam karşıtı olarak durur. O, formülasyonun kendisinden çok bizzat pratiği ile ilgileniyordu -bilhassa da kapitalizmin kriz anlarını anlamaya ve kullanmaya yetkin olanların pratiği. Hükümette hizmet etmenin, günlük işlerini yapmanın gerçek siyasal gücü elde etmek hedefini engelleyeceğinden korkuyordu. Sol, nihayetinde apolitik olan pratik gereklilik mantığına fazlasıyla bağımlı kaldı.

Ama şimdi bile, görünürde yenilmiş, post-politik çağımızda bile, ortalık karışmaya başladı: teknokratik yönetim biçimleri kendi kendilerini tükettiler. Kahramanlık mitlerini politik alana otoriter güç biçiminde geri koyarak, politik sağ da bu tükenmeden yararlanıyor -çoğunlukla güçlü erkeklerin ellerinde. Bir zamanlar "tarihin sonu"nu ilan eden Francis Fukuyama bile sosyalizmin geri gelmesini istiyor.

Ve gerçekten de, demokratik sosyalistler pek çok ülkede siyasal sahnede yerlerini alıyorlar. Yeni bir neslin, daha yaşlı ve daha önce marjinalleştirilmiş solcularla beraber sosyalizmi keşfediyor olması bir tesadüf ya da şans değil, ama politik prolestonun daha önceki dalgalarının bir sonucu. Ama, "iğneyle

kuyu kazma işi" ve yeni sol kanat kahramanların eğitilmesi, büyük ölçüde, çocukluk aşamasındadır. Bize kuvvet verebilecek olan şey, Luxemburg'da olduğu gibi, kitlelerin her günkü bilincinin, üretmeye ve yaşamaya dair vizyoner yeni bir fikirle bağlantısını kuracak canlı ve dünyalı bir dildir.

Luxemburg'un analizi ve hümanist dokunaklılığı çığır açıcıdır, aynen politik eğitim ve örgütlenme anlayışı gibi. Çağımızın bir dahaki krizi için bir değil pek çok Rosa Luxemburg'lara - kadın ve erkek, genç ve yaşlı, siyah ve beyaz ve dünyanın her köşesinde- ihtiyacımız var. Onun neslinin başlattığı ve sonuç olarak kaybettiği sosyalizm mücadelesi hala her zamanki kadar güncel. Eğer bizim neslimiz bayrağı yerden kaldırmazsa, insanlığın bir daha şansı olmayabilir.

İngilizce'den çeviren: Sevil Kurdoğlu